

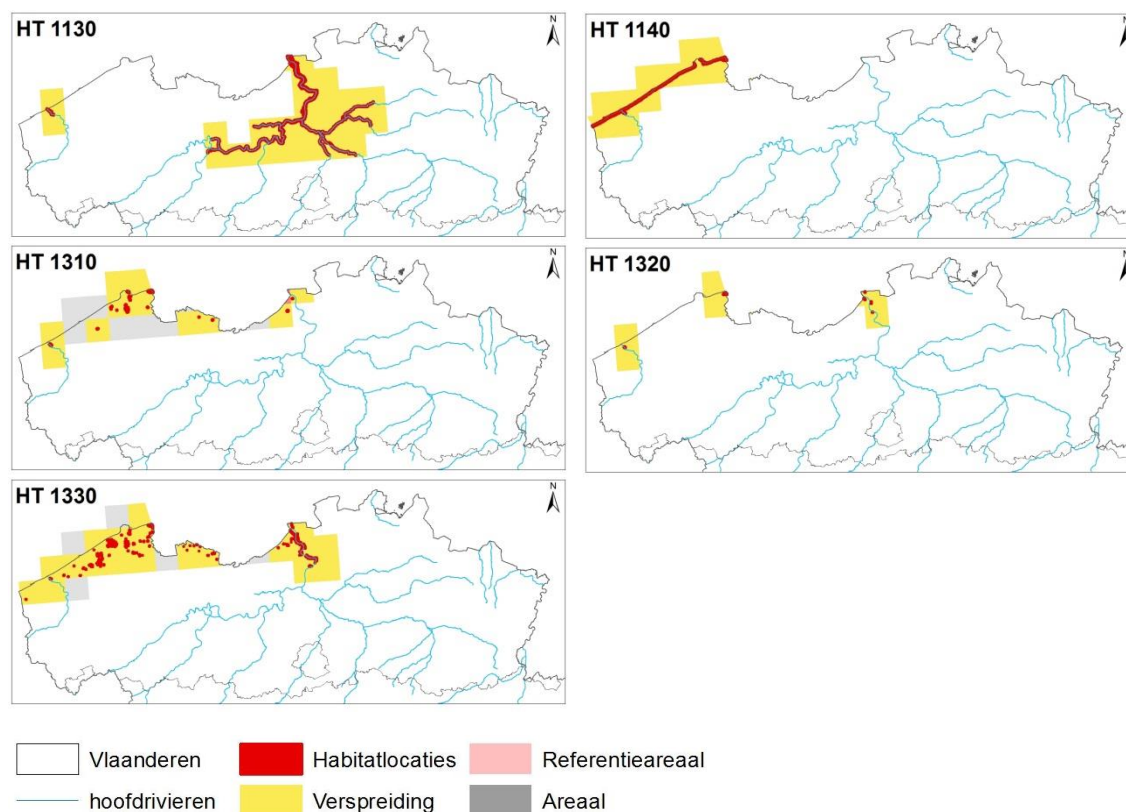
4 ZILTE HABITATTYPEN EN ESTUARIUM (11XX EN 13XX)

Bart Vandevoorde, Frederic Van Lierop, Indra Jacobs, Desiré Paelinckx

Dit hoofdstuk behandelt de habitattypen:

code	habitatnaam	verkorte naam
1130	Estuaria	estuaria
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten	bij eb droogvallend zand en slik
1310	Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia</i> spp. en andere zoutminnende soorten	zilte pionierbegroeiingen
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie (<i>Spartinion maritimae</i>)	schorren met slijkgras
1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)	Atlantische schorren

4.1 AREAAL

Figuur 3 Verspreiding, areaal en referentieareaal voor regionaal gunstige toestand (FRR). De verspreiding wordt zowel met de vlakken van de habitatkaart, als in het EU-raster 10 x 10 km² gegeven. Met uitzondering van 1310 valt het referentieareaal samen met het actuele areaal (en is dan niet zichtbaar op de kaart). (Het niet ingevuld referentieareaalhok van 1310 bevindt zich ter hoogte van de Prosperpolder (Beveren-Waas)).

Data habitatlocaties: habitatkaart 2018 (De Saeger et al. 2018).

Methode: 'a) Complete survey or a statistically robust estimate' (voor meer duiding zie § 2.3)

Tabel 13 Trendrichting, relatie tot het referentieareaal voor regionaal gunstige toestand (FRR) en eindconclusie voor het areaal (trend: = stabiel; FRR: \cong FRR ongeveer gelijk aan actueel areaal, > FRR groter ($\leq 10\%$) dan actueel areaal).

	Trend t.o.v. 2013	FRR	Eindconclusie 2019	Eindconclusie 2013
1130	=	\cong	FV gunstig	FV gunstig
1140	=	\cong	FV gunstig	FV gunstig
1310	=	>	U1 matig ongunstig	U1 matig ongunstig ^(a)
1320	=	\cong	FV gunstig	FV gunstig
1330	=	\cong	FV gunstig	FV gunstig

(a) het areaal van 1310 werd door Louette et al. (2013) als gunstig beoordeeld; nochtans was toen het cijfermateriaal voor het referentieareaal voor regionaal gunstige toestand ook groter (>) en bevatte de kaart in bijlage van dat rapport een extra hok voor dat referentieareaal. Bijgevolg had ook toen de toestand van het areaal als 'matig ongunstig' moeten gerapporteerd worden i.p.v. 'gunstig'.

Periode trendbepaling: 2012 - 2017 (voor meer duiding zie § 2.2 en 2.3)

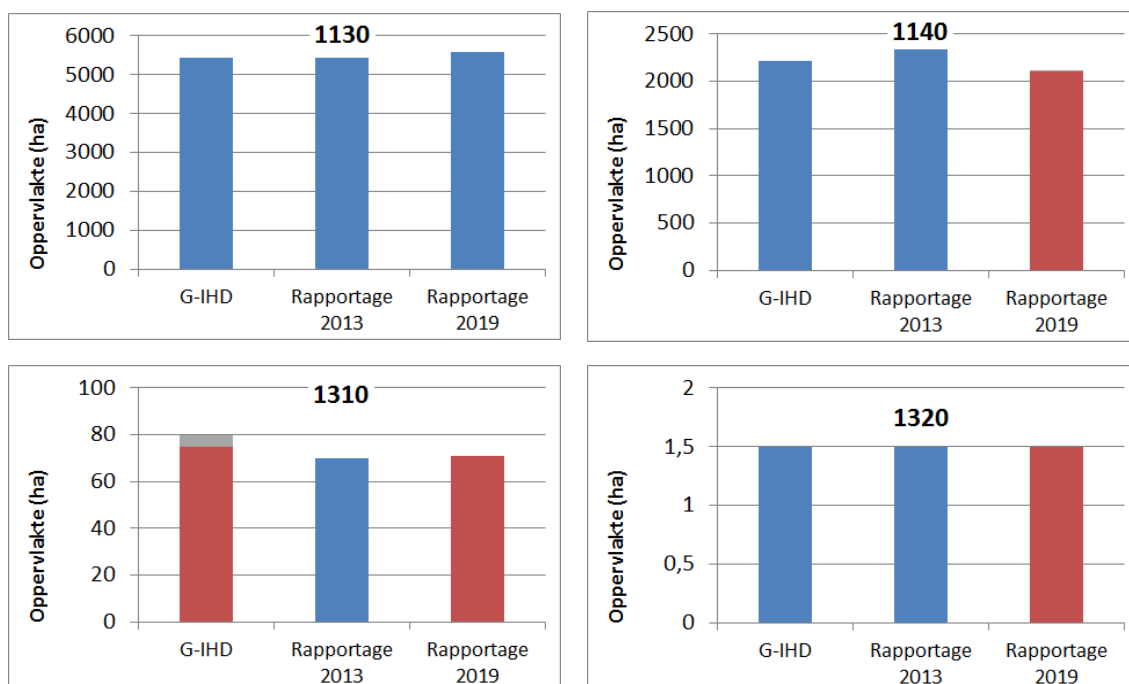
Methode trendbepaling: 'a) Complete survey or a statistically robust estimate' (voor meer duiding zie § 2.3)

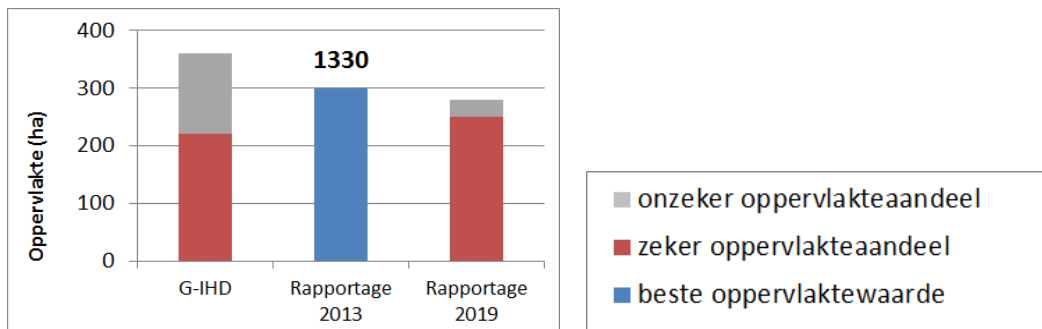
1130, 1140, 1320, 1330: het areaal van deze habitattypen is niet gewijzigd.

1310: uitbreiding van het Schelde-estuarium, en dus ook van het areaal aan zilte habitats in dat estuarium is noodzakelijk. Deze uitbreiding is voorzien in het stroomafwaarts deel van het Zeeschelde-estuarium nabij de Belgisch-Nederlandse grens, met name door ontpoldering van de Prosperpolder (en verder in het aansluitende Nederlandse deel, de Hedwigepolder).

Al deze habitattypen liggen volledig in het Atlantische deel van Vlaanderen.

4.2 OPPERVLAKTE IN GEHEEL VLAANDEREN EN IN HET SBZ-H-NETWERK

Figuur 4 Oppervlakte van de zilte habitattypen en estuarium in Vlaanderen.

Het zekere oppervlakteaandeel is met zekerheid op het terrein vastgesteld, het onzekere oppervlakteaandeel vloeit voort uit locaties met onzekerheid over de typering (meestal oude karteringen < 2004) en/of de habitatoppervlakte op de locatie. De 'beste oppervlaktewaarde' is de som van de zekere oppervlakte + een aandeel van de onzekere oppervlakte, bepaald volgens vaste regels (zie § 2.4). Bij de rapportage 2013 kon enkel deze 'beste oppervlaktewaarde' gerapporteerd worden, deze wordt zo ook weergegeven in de grafiek.

Data: habitatkaart 2018 (De Saeger et al. 2018); oppervlakten van de rapportage 2013 (Louette et al. 2013) en deze van de G-IHD (Paelinckx et al. 2009b).

Periode rapportage 2019: 1130 = 2017; 1140 = 2013 - 2017; 1320 = 2002 - 2013; 1310 en 1330 = 2002 - 2017.

Methode rapportage 2019: a) Complete survey or a statistically robust estimate.

Tabel 14 Beste oppervlaktewaarde (totaal voor Vlaanderen), aandeel in het SBZ-H-netwerk, trendrichting, relatie tot de referentieoppervlakte voor regionaal gunstige toestand (FRA) en eindconclusie voor habitatoppervlakte (trend: = stabiel, ↗ toename, ↘ afname; FRA: ≅ FRA ongeveer gelijk aan actuele oppervlakte, >> FRA meer dan 10% groter dan actuele oppervlakte).

	Oppervlakte Vlaanderen (ha)	Aandeel in SBZ-H (%)	Trend t.o.v. 2013	FRA	Eindconclusie 2019	Eindconclusie 2013
1130	5570	80	↗	>>	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig
1140	2111	16	=	≅	FV gunstig	FV gunstig
1310	71	75	=	>>	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig
1320	1,5	100	=	>>	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig
1330	250	77	↘	>>	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig

Trend methode: 1130 en 1320 = 'a) Complete survey or a statistically robust estimate'; 1140, 1310 en 1330 = 'c) Based mainly on expert opinion with very limited data' (voor meer duiding zie § 2.2 en 2.4)

Trend periode: 1130, 1140 en 1330 = 2000 - 2017; 1310 = 2000 - 2016; 1320 = 2000 - 2013 (voor meer duiding zie § 2.4)

1130: de oppervlakte is reëel toegenomen met 6% door uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaphan. De uitbreiding van het estuarium is gerealiseerd door de ontpoldering van de Fasseitpolder in Kruibeke, de ontpoldering van de Weymeers en de aanleg van de gecontroleerde overstromingsgebieden in Kruibeke en het Zennegat. In beide overstromingsgebieden wordt een gecontroleerd gereduceerd getijdenregime toegelaten (Van Ryckegem et al. 2018). De afstand tot het referentieoppervlakte is echter groter dan 10% waardoor de eindconclusie voor het oppervlakte zeer ongunstig scoort.

1140: in Vlaanderen betreft dit slikken in het Zwin en het laagstrand langs de kust die bij elk hoogwater overspoelen met zout water. De oppervlakte daarvan vertoont fluctuaties doordat in verschillende kuststeden en badplaatsen bijna jaarlijks zandopspuitingen worden uitgevoerd ter ophoging van zowel het laagstrand als het hoogstrand ten gunste van het toerisme. Dit en

andere modificaties gaan veelal ten koste van laagstrand. Door najaars- en winterstormen en gewijzigde zeestromingen eroderen ze weer grotendeels.

De oppervlakte in deze rapportage is lager gerapporteerd dan in 2013 (figuur 4) doordat de bepaling van de grens van de hoogwaterlijn gewijzigd is (methodologisch verschil dus).

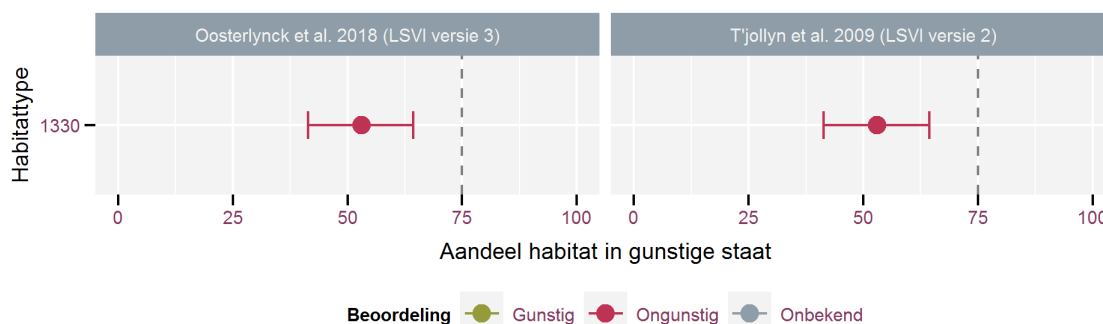
1310: het oppervlakte gerapporteerd in 2013 is stabiel gebleven maar gezien het meer dan 10% onder het referentieoppervlakte ligt, is de eindconclusie voor het oppervlakte zeer ongunstig.

1320: het in 2013 gerapporteerd oppervlakte is nagenoeg stabiel gebleven maar omdat het meer dan 10% onder het referentieoppervlakte ligt, scoort het oppervlakte zeer ongunstig.

1330: voor dit habitatype is een daling van 11% van het oppervlakte becijferd. In geringe mate is dit verschil ten opzichte van 2013 door een betere kennis van de verspreiding (Feys et al. 2015; Van Ryckegem et al. 2018). Grotendeels is deze daling evenwel door effectief verlies aan habitat. Buitendijks langs het Schelde-estuarium is habitat 1330 verloren gegaan omdat het door successie geëvolueerd is naar rietvegetatie (Van Ryckegem et al. 2016). Deze verandering is onder andere het gevolg van het wegvallen of extensiveren van begrazingsbeheer, bijvoorbeeld op het Schor van Ouden Doel of Galgenschoor. Anderzijds wordt deze successie in de hand gewerkt of versneld door een verstoorde hydrodynamiek en verhoogde sedimentbelasting en sedimentatie. Ook binnendijks is habitat verdwenen door onder andere infrastructuurwerken, gewijzigd landgebruik maar evengoed door verzoeting of extensivering van het begrazingsbeheer. Omwille van de afname en omdat het oppervlakte meer dan 10% onder het referentieoppervlakte ligt, is de eindconclusie zeer ongunstig.

4.3 SPECIFIEKE STRUCTUREN EN FUNCTIES IN GEHEEL VLAANDEREN EN IN HET SBZ-H-NETWERK

4.3.1 Beoordeling regionale toestand

Figuur 5 Oppervlakteaandeel (schatting o.b.v. steekproef, met 95%-betrouwbaarheidsinterval) in gunstige staat in Vlaanderen voor de zilte habitattypen opgevolgd via een meetnet (*i.c.* 1330), zowel volgens toepassing van Oosterlynck et al. (2018) als van T'jollyn et al. (2009). De verticale onderbroken lijn geeft de grenswaarde voor gunstige toestand weer.

Tabel 15 Overzicht van de indicatorscores van de criteria 'Typische soorten' en 'Ruimtelijke samenhang', met vermelding van hun belang ((z)b = (zeer) belangrijk; zie voor meer duiding bijlage 2 en 3, evenals § 2.5.2 en § 2.5.3).

Criterion	indicator	Belang	1130	1140	1310	1320	1330
Typische soorten	flora & fauna	zb	goed	goed	goed	n.v.t.	slecht
Ruimtelijke samenhang (niveau VL)	B-criterium (opp. habitat)	zb	goed	goed	goed	slecht	slecht
Ruimtelijke samenhang (niveau VL)	A-criterium (opp. functionele habitatcluster)	b	goed	goed	goed	goed	goed

Tabel 16 Eindoordeel en trend voor specifieke structuren en functies (inclusief ruimtelijke samenhang en typische soorten), zowel volgens toepassing van Oosterlynck et al. (2018) als van T'jollyn et al. (2009) (zie voor meer duiding §2.5.4).

	Eindoordeel		
	volgens Oosterlynck et al. (2018)	volgens T'jollyn et al. (2009)	Trend
1130	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	X onbekend
1140	X onbekend ^a	X onbekend ^a	X onbekend
1310	X onbekend	X onbekend	X onbekend
1320	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	stabiel
1330	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	X onbekend

- (a) er zijn hoog gerankte drukken (zie § 4.4) en dan kunnen de specifieke structuren en functies volgens tabel 6 enkel gunstig zijn wanneer deze (nagenoeg) volledig geremedieerd worden door de genomen instandhoudingsmaatregelen, en dat is hier mogelijk voor enkele van die drukken niet het geval.

Enkel voor de **Atlantische schorren (1330)** is er een biotisch meetnet (d.w.z. een representatieve random steekproef) en dit zowel voor de zilte graslanden (subtype 1330_hpr) als voor de buitendijkse schorren (subtype 1330_da). Zoals uit figuur 5 blijkt is de toestand van het habitattypen op vlak van structuur, vegetatieontwikkeling en verstoringsindicatoren zeer ongunstig. Dit is het gevolg van de slechte toestand op vlak van schorklifvorming en/of breuksteenbestortingen, sleutelsoorten (vegetatieontwikkeling) en rietontwikkeling (= overgang naar rbbmr; figuur 6). De regionaal bepaalde indicatoren 'habitattypische soorten' en 'ruimtelijke samenhang B-criterium' scores eveneens ongunstig voor dit habitattypen (tabel 15). Het globale oordeel is dus 'zeer ongunstig' (zie tabel 16).

Voor **bij eb droogvallend zand en slik (1140; vnl. laagstrand)** is er geen LSVI-beoordelingstabel beschikbaar, wat maakt dat een beoordeling van de specifieke structuren en functies niet mogelijk is, zodat deze 'onbekend' is (zie tabel 16). Doordat er hoog gerankte drukken zijn is het mogelijk dat de toestand niet gunstig is (zie tabel). De zeer belangrijke indicatoren 'habitattypische soorten' en 'regionale samenhang A- en B-criterium' scoren goed (tabel 15).

Voor de zilte pionierbegroeiingen en schorren met slijkgras (**1310** en **1320**) is geen biotisch meetnet uitgewerkt, voor 1310 wegens hun relatief hoge dynamiek, met onzekerheid qua locatie als gevolg, en voor 1320 wegens de te kleine oppervlakte (< 10 ha). T.o.v. 2013 zijn er voor beiden geen, of onvoldoende nieuwe data. De binnendijkse locaties van 1310 zijn wel kwalitatief en kwantitatief beschreven in Feys et al. (2015).

////////////////////////////////////

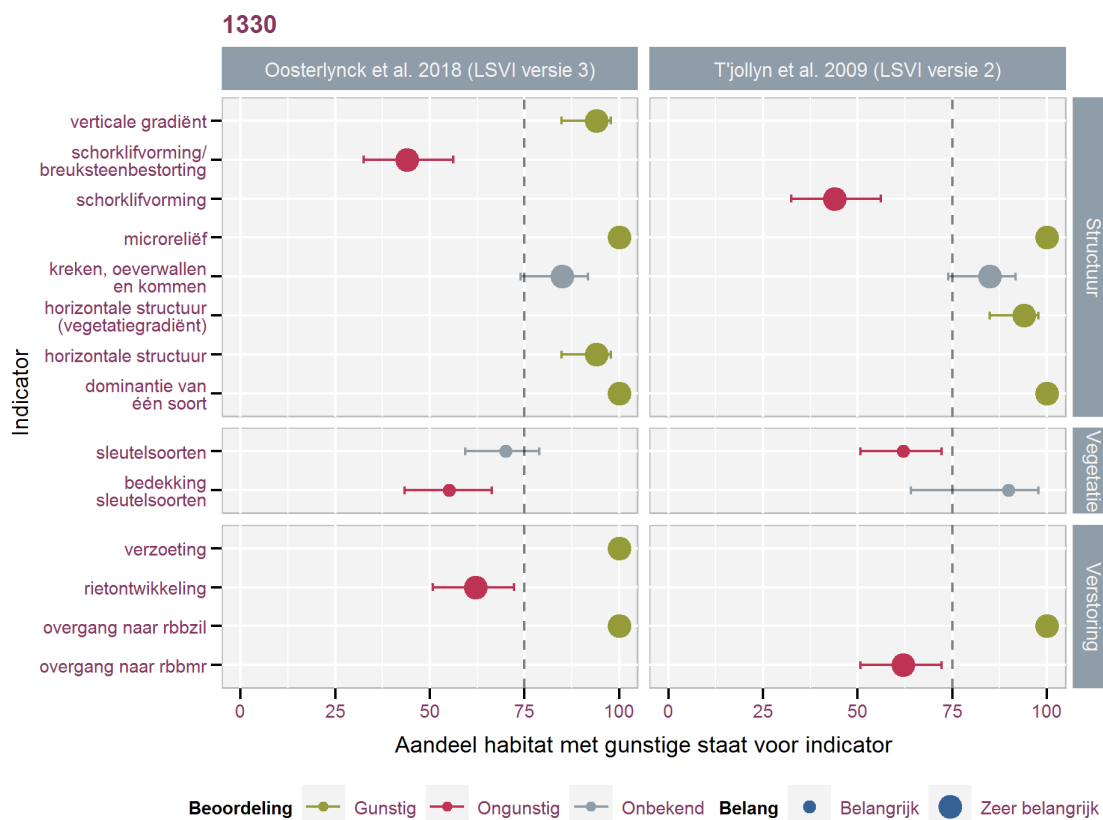
Voor schorren met slijkgras (**1320**) is geweten dat op alle locaties de inheemse slijkgrassoort (Klein slijkgras, *Spartina maritima*) vervangen is door een kruising van de inheemse slijkgrassoort met een Amerikaanse soort, tot de invasieve hybride Engels slijkgras (*Spartina townsendii*). Klein slijkgras is reeds verschillende decennia uitgestorven in Vlaanderen (Van Landuyt et al. 2006). Gezien de aanwezigheid van Klein slijkgras als sleutelsoort een vereiste is volgens T'jollyn et al. (2009) en Oosterlynck et al. (2018) scoort 1320 automatisch zeer ongunstig voor specifieke structuren en functies. De EC wenst de oppervlakte te kennen van de weinige Europese locaties waar dit inheemse klein slijkgras nog wel goed gedijt, en vraagt bijgevolg alle vegetaties met de kruising zeer ongunstig te beoordelen voor specifieke structuren en functies (zie tabel 16).

Voor zilte pionierbegroeiingen (**1310**) weten we van ca. 30% van de oppervlakte dat daar de toestand gunstig is, maar van de overige 70% is de lokale toestand onbekend. Dit leidt conform de EC-richtlijnen tot een onbekend (zie tabel 6 § 2.5.4). In Feys et al. (2015) is voor de binnendijkse zeekraalvegetaties (1310_pol) aangegeven welke soorten aanwezig zijn en hun bedekking. Op basis hiervan kon een beoordeling gebeuren. Op een vergelijkbare manier kon de vegetatiekaart van het Zwin (ongepubliceerde data Van Uytvanck 2015) worden gebruikt voor een deel van de buitendijkse lage schorren (1310_zk). De toestand van 2013 (matig ongunstig) overnemen lijkt hier geen optie, ondermeer doordat de toestand van het wel gekende deel en van de regionaal bepaalde indicatoren beter scoort.

Voor de estuaria (**1130**) is er tot heden ook geen meetnet uitgerold, mede omdat vele LSVI indicatoren op schaal van het gehele, of over ruime zones van het estuarium moeten bepaald worden. Er zijn ter zake sinds 2013 geen nieuwe data. In 2013 werd de toestand 'zeer ongunstig' beoordeeld. Het is duidelijk dat dit, op zijn minst voor een aantal indicatoren (zie bijlage 4) het geval blijft. De monitoring van bijvoorbeeld de Atlantische schorren (1330) toont aan dat schorklifvorming en/of breuksteenbestortingen in belangrijke delen van de estuaria leidt tot een zeer ongunstige toestand. Dit is ook voor estuaria (1130) een zeer belangrijke indicator, bijgevolg wordt het 2013-oordeel behouden (zie tabel 16).

4.3.2 Beoordeling per LSVI-indicator

Figuur 6 Oppervlakteaandeel (schatting o.b.v. steekproef, met 95%-betrouwbaarheidsinterval) in gunstige staat per indicator voor 1330, zowel volgens toepassing van Oosterlyncx et al. (2018) als van T'jollyn et al. (2009) (zie voor meer duiding §2.5.5). De verticale onderbroken lijn geeft de grenswaarde voor gunstige toestand weer.

4.3.3 Vergelijking resultaten Oosterlyncx et al. 2018 versus T'jollyn et al. 2009

Uit figuur 5 blijkt dat volgens beide versies de toestand na integratie van de LSVI-indicatoren per locatie, beide LSVI-versies tot eenzelfde conclusie leiden voor de regionale toestand van het habitattype 1330. Ook voor het habitattypen waarbij een hoofdindicator wordt aangewend voor het bepalen van de regionale toestand treedt er geen verschil op (zie tabel 16 en verdere duiding in § 4.3.1).

Ook bij integratie per indicator over de locaties heen treden er voor 1330 geen significante verschillen op. 'Aantal sleutelsoorten' en 'bedekking sleutelsoorten' geven een tegengesteld effect volgens beide LSVI-versies, zodat de eindconclusie voor sleutelsoorten identiek blijft.

4.4 DRUKKEN EN BEDREIGINGEN

De EC wenst focus op de meest belangrijke drukken en bedreigingen en vraagt daarom per habitattype 10 of minder drukken en bedreigingen op te geven en deze te categoriseren als zeer belangrijk (H) of belangrijk (M), omdat ze resp. een hoge of matige impact hebben. Voor habitattypen waaronder verschillende subtypen ressorteren, vormt de beperking tot 10 een belemmering. Bepaalde drukken en bedreigingen kunnen niet (of in dit rapport enkel met belang 'Laag') gerapporteerd worden omwille van deze voorgeschreven beperking.

F08 Modification of coastline, estuary and coastal conditions for development, use and protection of residential, commercial, industrial and recreational infrastructure and areas (including sea defences or coastal protection works and infrastructures) (11xx, 13xx): ter bescherming van het achterland zijn en worden langs het IJzer- en Schelde-estuarium dijken aangelegd. Deze dijken beletten het landwaarts verschuiven van de intertidale gebieden waardoor deze bij verdere stijging van het rivierwater tegen de waterkeringen worden gedrukt (coastal squeezing). Ten gunste van industriële ontwikkelingen worden harde structuren als kaaïen en getijdendokken aangelegd. Omdat het intertidaal gebied onderhevig is aan erosie ten gevolge verhoogde hydrodynamiek (zie E03 en K04) worden ter bescherming breuksteenbestortingen aangebracht.

F28 Modification of flooding regimes, flood protection for residential or recreational development (11xx, 1310, 1320): ter hoogte van de monding van het IJzer-estuarium wordt een stormvloedkering gebouwd. Tijdens stormvloed en zal deze gesloten worden, waardoor getijdenuitwisseling geremd wordt. Indien dit gepaard gaat met een verhoogde afvoer van zoet water, kan zich dit opstapelen in het IJzer-estuarium tussen de Ganzenpoot en de stormvloedkering, wat ongunstig is voor verschillende habitattypische mariene soorten.

G01 Marine fish and shellfish harvesting (professional, recreational) causing reduction of species/prey populations and disturbance of species (1140): om populaties van habitattypische vissoorten zoals schol en tong te bestendigen is duurzame visserij essentieel.

G03 Marine fish and shellfish harvesting (professional, recreational) activities causing physical loss and disturbance of seafloor habitats (1140): het gebruik van sleepnetten of aanverwante methodieken heeft een sterk versturende impact op benthische gemeenschappen.

I01 Invasive alien species of Union concern (1130, 1330): het zoetwatergetijdengebied van het Schelde-estuarium is integraal geïnvadeerd door Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*). In de kustregio, bijvoorbeeld in het Zwin en langs het IJzer-estuarium, zijn er recente waarnemingen van Struikaster (*Baccharis halimifolia*). Deze plantensoort vormt een ernstige bedreiging voor het habitat 1130 in het algemeen en voor het habitat 1330 in het bijzonder, gezien ze in staat is om zoutwaterschorren om te vormen tot een ondringbaar struikgewas, ten koste van de habitattypische soorten. Chinese wolhandkrab (*Eriocheir sinensis*) heeft het Schelde-estuarium integraal geïnvadeerd en hoogstwaarschijnlijk ook het IJzerestuarium. Ook van andere soorten van de Unielijst zijn er waarnemingen (Nijlgans).

I02 Other invasive alien species (other than species of Union concern) (1130, 1320): Engels slijkgras (*Spartina townsendii*), een invasieve hybride is de aspectbepalende soort binnen het habitat 1320 en heeft de kenmerkende sleutelsoort Klein slijkgras (*Spartina maritima*) volledig verdrongen. Andere invasieve plantensoorten die een bedreiging vormen voor de verschillende habitats binnen 1130 zijn onder andere de invasieve Duizendknopen (*Fallopia* spp.). Deze worden voornamelijk op de dijken aangetroffen maar steeds meer ook op de schorren.

J01 Mixed source pollution to surface and ground waters (limnic and terrestrial) (1130, 13xx): zowel het Schelde- als IJzer-estuarium zijn belast met te veel nutriënten (N, P) en pollutanten. De waterkwaliteit verbetert echter geleidelijk door inspanningen vanuit verschillende sectoren.

J02 Mixed source marine water pollution (marine and coastal) (1140): het kustwater is belast met te veel nutriënten (N, P) en pollutanten, welke deels worden aangevoerd via de estuaria (Schelde, IJzer). Gezien verwacht wordt dat de waterkwaliteit van de estuaria systematisch zal verbeteren, verwachten we ook een verbetering van de kwaliteit van het kustwater.

////////////////////////////////////

J04 Mixed source soil pollution and solid waste (excluding discharges) (1130): door historische vervuilingen is het bodemsediment van het Schelde-estuarium en dan met name van de stroomopwaartse delen, ernstig vervuild met zware metalen en andere pollutanten. Door oxidatie lossen de zware metalen op in de waterkolom en spoelen ze uit maar worden ze wel biobeschikbaar.

K04 Modification of hydrological flow (11xx, 13xx): hieronder rekenen we de verstoring van de natuurlijke stromings-, sediment- en waterpeildynamiek van het estuarium en de gevolgen die dit heeft voor de habitats. De wijzigingen in hydrodynamiek en sedimenthuishouding zijn de resultante van verschillende antropogene invloeden. Baggerwerken, verdiepingen, rechttrekkingen, inpolderingen, profielwijzigingen, kanalisatie, zeespiegelstijging, enz. hebben geleid tot een toename van de hydrodynamiek en een verstoring van de sedimenthuishouding. Dalende laagwaters en stijgende hoogwaters leiden tot verhoogde stroomsnelheden, en werken erosie van de habitats in de hand. Hierdoor worden we geconfronteerd met een verstoorde slik-schorcyclus, waarmee het proces bedoeld wordt waarbij kale slikken ophogen door sedimentatie en evolueren tot schor waarop zich een successie kan volstreken tot een climax. Uiteindelijk treedt erosie op waardoor de schorren afkalven en de cyclus terug start van slik, gevolgd door schorontwikkeling, enz. Tegenwoordig treedt vooral erosie op en ontbreekt de initiële schorontwikkeling. Om deze schorerosie tegen te gaan worden breuksteenbestortingen aangebracht op de schorkliffen. Toch dreigt bij een verdere toename van de hydrodynamiek erosie verder te schrijden tot samendrukken van de intertidale gebieden tegen de waterkeringen (coastal squeezing) (zie ook E03 en F08). Bovendien is de sedimenthuishouding danig verstoord dat hyperturbiditeit dreigt.

N04 Sea-level and wave exposure changes due to climate change (11xx): door een stijgende zeespiegel dreigt het huidige laagstrand en slik overspoeld te geraken en te verschuiven naar hogere delen, wat ten koste zal gaan van andere habitats die zich momenteel hoger in het getijdenster situeren. Deze laatste kunnen niet opwaarts verschuiven door de aanwezige waterkeringen en dijken (zie ook K04).

4.5 INSTANDHOUDINGSMAATREGELEN

De data voor deze § werden aangeleverd door het ANB

De in onderstaande tabel 18 opgesomde maatregelen zijn genomen met vooral als doel het areaal, de oppervlakte en de SS&F van het betreffende habitattype te behouden en te ontwikkelen. De resultaten worden verwacht een effect te hebben op de volgende 2 rapportageperiodes.

Tabel 18 Overzicht van de genomen instandhoudingsmaatregelen per habitattype, volgens de EC-standaardlijst (zie § 2.7 en bijlage 7). De tekst tussen haakjes is een verduidelijking naar de Vlaamse situatie.

Instandhoudingsmaatregelen (2013-2018)		1130	1140	1310	1320	1330
CA01	Prevent conversion of natural and semi-natural habitats, and habitats of species into agricultural land (via vergunningenbeleid)			x		x
CA03	Maintain existing extensive agricultural practices and agricultural landscape features (onderhoudsbeheer: maaien, begrazen)			x		x
CA05	Adapt mowing, grazing and other equivalent agricultural activities (beheerovereenkomsten + graslanden die onder natuurbeheer komen)			x		x
CA07	Recreate Annex I agricultural habitats (aankoop + omvorming vanuit akker, bos naar grasland via inrichting)			x		x
CA09	Manage the use of natural fertilisers and chemicals in agricultural (plant			x		x

////////////////////////////////////

	and animal) production (toepassen regelgeving natuur + pesticidendeceet (VMM))					
CA11	Reduce diffuse pollution to surface or ground waters from agricultural activities (beheerovereenkomsten + erosiebestrijdingen)			x		x
CA12	Reduce/eliminate air pollution from agricultural activities (PAS)					x
CA15	Manage drainage and irrigation operations and infrastructures in agriculture (herstel hydrologie)			x		x
CE06	Habitat restoration of areas impacted by transport (compensatie naar aanleiding van nieuwe infrastructuur)	x				x
CF02	Habitat restoration of areas impacted by residential, commercial, industrial and recreational infrastructure, operations and activities (compensatie uitbreiding haven Antwerpen en Zeebrugge) (herstel getijdengebieden)	x				x
CF05	Reduce/eliminate diffuse pollution to surface or ground waters from industrial, commercial, residential and recreational areas and activities (via vergunningenbeleid)	x				
CF10	Manage changes in hydrological and coastal systems and regimes for construction and development (1130, 1140: Sigma, kustverdediging door afd. Maritieme Toegang) (1140: Where coastal defence is not a priority, sand suppletion is avoided in order to restore natural sedimentation and erosion.) (1140: restoration of open, bare sand en mud flats in tidal areas)	x	x			
CI03	Management, control or eradication of other invasive alien species (bestrijden van o.a. Japanse duizendknoop, ...)	x			x	
CJ02	Reduce impact of multi-purpose hydrological changes (1130: flexibelstortstrategie)	x				

Bronnen: lopend beleid (Sigma, compensatiemaatregelen, PAS, goedgekeurde beheerplannen, ...) en Life-natuurherstelprojecten waarbij uitbreiding, herstel en/of kwaliteitsverbetering van een of meerdere habitats als doel is gesteld: Geactualiseerd Sigmaplan, compensatiemaatregelen in de haven van Zeebrugge en Antwerpen, LIFE ZTAR en LIFE Oostkustpolders.

4.6 TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

Tabel 19 Samenvattende tabel van de toekomstperspectieven.

	Areaal	Oppervlakte	Structuren en functies	Conclusie 2019	Conclusie 2013
1130	goed	matig	onbekend	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig
1140	goed	goed	onbekend	FV gunstig	FV gunstig
1310	goed	matig	goed	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig
1320	goed	matig	slecht	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig
1330	goed	matig	matig	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig

1130: in de nabije toekomst zal getijdehabitat ontstaan in de omgeving van het Zwin en door de ontpoldering van de Prosperpolder. Ook elders langs het Schelde-estuarium zullen getijdengebieden worden gecreëerd door de uitvoering van het Geactualiseerd Sigmaplan. Het betreffen zowel ontpolderingen als overstromingsgebieden onder gecontroleerd gereduceerd getij. De inschatting is dat er in totaal een toename aan 1130 zal zijn van circa 860 hectare (!!). Toch wordt het toekomstperspectief voor oppervlakte als matig ingeschat omdat hierdoor geen 90% van het referentieoppervlak voor gunstige toestand wordt gehaald.

////////////////////////////////////

1140: in de nabije toekomst zal door ontpoldering het Zwin uitbreiden met ongeveer 110 hectare. Initieel zal deze ontpoldering vooral uit slik bestaan, waardoor de oppervlakte van 1140 nog uitbreidt. Gezien de toestand van areaal en oppervlakte nu al gunstig is, is ook het toekomstperspectief gunstig .

1310: in de ontpoldering of uitbreiding van het Zwin wordt estuarien habitat ontwikkeld, wat potenties biedt voor de ontwikkeling van zilte pionierbegroeiingen (1310). In geringere mate levert de ontpoldering van Prosperpolder dit eveneens. Toch zal hierdoor geen 90% van het referentieoppervlak voor gunstige toestand worden gehaald. Ook omdat er habitatverlies zal zijn door de uitbreiding van de haven van Zeebrugge.

1320: de uitbreiding van het Zwin zal potentiële standplaatsen opleveren voor schorren met slijkgras, ook de ontpoldering van de Prosperpolder, zij het in mindere mate gezien de lagere saliniteit. In het IJzer-estuarium is eveneens uitbreiding mogelijk door natuurlijke successie. Toch zal mogelijks geen 90% van het referentieoppervlak voor gunstige toestand worden bereikt waardoor het toekomstperspectief voor oppervlakte als matig ongunstig wordt ingeschat. Maar omdat de essentiële sleutelsoort, Klein slijkgras (*Spartina maritima*), uitgestorven is in Vlaanderen en de kans tot herstel uitgesloten is, worden de toekomstperspectieven voor speciale structuren en functies als slecht ingeschat, wat zorgt voor zeer ongunstig globaal toekomstperspectief.

1330: in de nabije toekomst zal estuarien habitat ontstaan in de omgeving van het Zwin, met extra oppervlakte 1330 tot gevolg. Ook de ontpoldering van de Prosperpolder zal leiden tot uitbreiding van dit habitat, waardoor het toekomstperspectief voor oppervlakte als matig wordt ingeschat. Aan de andere kant zal er wellicht een grote oppervlakte van de best ontwikkelde binnendijkse habitat verloren gaan door de uitbreiding van de haven van Zeebrugge waardoor het globaal toekomstperspectief voor 1330 als matig ongunstig wordt geraamd.

4.7 CONCLUSIES

Tabel 20 Samenvattende tabel van de conclusies per criterium en einduitspraak over de algemene toestand en trend van de instandhouding per habitatype (EC-regels: zie § 2.9, tabel 11 en voor tootaaltrend tabel 12).

	Areaal	Opper- vlakte	Specifieke structuren en functies	Toekomst- perspectieven	Eind- conclusie 2019	Totaal- trend 2019	Eindconclusie 2013
1130	FV gunstig	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig	stabiel	U2 zeer ongunstig stabiel
1140	FV gunstig	FV gunstig	onbekend	FV gunstig	FV gunstig	onbekend	FV gunstig stabiel
1310	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig	onbekend	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig	onbekend	U2 zeer ongunstig stabiel
1320	FV gunstig	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	stabiel	U2 zeer ongunstig stabiel
1330	FV gunstig	U2 zeer ongunstig	U2 zeer ongunstig	U1 matig ongunstig	U2 zeer ongunstig	onbekend	U2 zeer ongunstig stabiel

Voor de zilte habitattypen en estuarium is de toestand overwegend zeer ongunstig, vooral ten gevolge de zeer ongunstige beoordeling van de oppervlakte en de specifieke structuren en

functies. Enkel het areaal scoort grotendeels gunstig. De toekomstperspectieven zien er omwille van de vele geplande inspanningen iets rooskleuriger uit.

1130: ondanks de opvallende toename van de oppervlakte wordt de grenswaarde van 90% van het referentieoppervlak voor gunstige toestand niet gehaald. Ook met de geplande uitbreidingen zal dit nog niet het geval zijn. Indien we verder vooruitblikken zal dit hoogstwaarschijnlijk wel zo zijn. Toch zal het een uitdaging blijven om de specifieke structuren en functies van 1130 in een gunstige toestand te krijgen omwille van de sterk antropogene impact op het estuarium van de Schelde en in mindere mate van de IJzer. Het uitrollen van een accuraat meetnet zal helpen bij het identificeren van de pijnpunten.

1140: de eindconclusie voor dit habitatype is gunstig, net zoals in de vorige rapportage. Het areaal, de oppervlakte en de toekomstperspectieven scoren gunstig en de specifieke structuren en functies zijn onbekend. Conform tabel 2 leidt dit tot de eindconclusie gunstig. Enkele drukken worden met een hoge impact gescoord, en worden mogelijk niet geremedieerd door de genomen instandhoudingsmaatregelen. Het opstellen van een LSVI-beoordelingstabel en -meetnet is essentieel om de habitatkwaliteit van dit habitatype te kunnen beoordelen.

1310: zilte pionierbegroeiingen zijn het enige zilte habitatype waarvan het areaal matig ongunstig scoort. In de vorige rapportage was dit ook reeds het geval maar dit werd toen foutief gerapporteerd. In vergelijking met de vorige rapportage is de oppervlakte nagenoeg niet gewijzigd en blijft ze ruim onder de grenswaarde van 90% van het referentieoppervlak voor een gunstige toestand. Ook in de toekomst zal dit zo zijn, ondanks het ontstaan van nieuwe potentiële standplaatsen voor dit type door de uitbreiding van het Zwin. Dit wordt echter deels teniet gedaan door (geplande) havenuitbreiding. Om dit habitatype gepast te kunnen beoordelen is het nodig om een beoordelings- of kwaliteitsmeetnet uit te bouwen.

1320: de oppervlakte is zo goed als niet gewijzigd en blijft onder de grenswaarde van 90% van het referentieoppervlak voor een gunstige toestand, wat zorgt voor een zeer ongunstige beoordeling. In de toekomst zullen nieuwe geschikte groeiplaatsen voor dit type ontstaan door de uitbreiding van het Zwin. Toch blijven de toekomstperspectieven voor dit habitatype zeer ongunstig omwille van het ontbreken van de sleutelsoort klein slijkgras.

1330: in vergelijking met de vorige rapportage is de oppervlakte opvallend gedaald. Buitendijks was dit vooral door successie naar rietvegetatie. Hierdoor blijft de oppervlakte ruim onder de grenswaarde van 90% van het referentieoppervlak voor een gunstige toestand, waardoor de oppervlakte en bijgevolg ook de eindconclusie zeer ongunstig is. Bij de beoordeling van de specifieke structuren en functies bleek slechts 53% gunstig, wat ruim onder de grenswaarde ligt van 75% en bijgevolg zeer ongunstig scoort. De toekomstperspectieven worden positiever ingeschat, met name door de voorziene uitbreidingen in het Zwin en de Prosperpolder, al dreigt er ook een aanzienlijke oppervlakte binnendijks zilt poldergrasland verloren te gaan door havenuitbreidingen.

